

## Reservationer

### 1. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M, KD)

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag/vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

- 5 Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår i sin reservation.
- Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
- 2018/19:2610 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 1,
- 10 2018/19:2934 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) yrkande 1,
- 2018/19:2988 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 och
- 2018/19:2991 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 1 och
- avslår proposition 2018/19:1 finansplanen punkt 1 och motion
- 15 2018/19:1913 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

#### **Ekonomiska läget och inriktning på den ekonomiska politiken**

- Den ekonomiska politiken syftar till att bygga ett samhälle som tillvaratar varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa samtidigt som vi
- 20 gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välfärden i samhället. Dessutom ökar det skatteintäkterna som finansierar välfärden. När fler kommer i arbete ökar resurserna så att vi kan säkerställa kortare köer i
- 25 vården, mer kunskap i skolan, fler poliser i hela landet och ett Sverige som håller ihop.

- Ett av målen för den ekonomiska politiken är att stabilisera konjunktursvängningarna. Att arbetslösheten är hög under en period kan i sig leda till ökad arbetslöshet längre fram. För att kunna driva en aktiv
- 30 stabiliseringspolitik som mildrar effekterna för de mest utsatta, dämpar uppgången i arbetslöshet och undviker besparingar i lågkonjunktur krävs betydande överskott i högkonjunktur. Lågkonjunkturer och kriser slår alltid hårdast mot dem som redan är mest utsatta och i störst behov av att välfärden fungerar och av en trygg ekonomi.

- 35 Ett avgörande skäl till att Sverige klarade den senaste finanskrisen väl var bl.a. alliansregeringens återhållsamhet, med överskott på över 3 procent av

BNP 2007. Det medförde att Sverige, till skillnad från många andra jämförbara europeiska länder, gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna. Detta innebar i sin tur att Sverige kunde motverka nedgången med aktiva insatser utan att uthålligheten i de offentliga finanserna ifrågasattes. Vi behövde därför inte, till skillnad från exempelvis Storbritannien och länderna i Sydeuropa, bedriva åtstramningspolitik i lågkonjunkturen. En försiktig och återhållsam inriktning på finanspolitiken i högkonjunktur ger ett land större möjligheter att klara den efterföljande lågkonjunkturen.

Även om den svenska statsskulden är låg, har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan öka om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsätter att ligga på en låg nivå, har skuldnivåerna i jämförbara länder skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Många i övrigt välskötta länder fick hantera dramatiska ökningar: exempelvis Finland och Nederländerna (över 20 procentenheter ökning av statsskulden), Frankrike (över 30 procentenheter), Storbritannien (nära 50 procentenheter) och Irland (drygt 80 procentenheter).

Vi välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje, med fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för nya kriser, har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ligger fast och har kompletterats med ett nytt skuldankare. Överskottet i offentliga finanser ska uppgå till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel, och nivån på Maastrichtskulden ska på sikt nå 35 procent av BNP.

Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en tredjedels procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt, och över en tredjedels procent när resursutnyttjandet är högt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar. På så sätt kan hållbara offentliga finanser säkras på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar i ekonomin.

I högkonjunktur finns det möjlighet att bygga upp buffertar och säkerhetsmarginaler för att i första hand ha möjlighet att låta de automatiska stabilisatorerna att verka fullt ut och, om krisen blir djupare, vidta aktiva stabiliseringspolitiska åtgärder för att begränsa krisens djup och längd. Det är bl.a. OECD:s rekommendationer i detta läge, för länder som har den möjligheten.

Trots högkonjunkturen har den tidigare regeringen bedrivit en omotiverat expansiv finanspolitik. Strukturellt sparande, dvs. finansiellt sparande justerat för konjunkturen, har försvagats. Det gör att Sverige har alltför lågt sparande,

vilket gör att vi riskerar att gå in i nästa lågkonjunktur för otillräckligt handlingsutrymme.

5 Behovet av en konjunkturmässigt väl avvägd finanspolitik förstärks av att penningpolitiken nu är så expansiv. Normalt faller ansvaret för att stabilisera ekonomin med aktiva åtgärder främst på penningpolitiken. Den har dock i dagsläget begränsade möjligheter till ytterligare stimulanser. Om Sverige skulle gå in i en lågkonjunktur innan penningpolitiken hinner normaliseras kommer finanspolitiken att behöva axla ett större stabiliseringspolitiskt ansvar. I en kris behöver sysselsättningen stöttas. Inte minst bör det ske genom 10 mer resurser till kommunerna för att undvika uppsägningar. I linje med budgettramverket ska de offentliga finanserna kunna svänga med konjunkturen utan att förtroendet påverkas och skulden eller underskotten når nivåer som blir problematiska. För att kunna möta en kommande kris måste de offentliga finanserna stärkas i goda tider.

15 Det är därför problematiskt att finanspolitiken har varit alltför expansiv. Den dåvarande regeringen framhöll också att inriktningen med höjda bidrag, i stället för sänkta skatter på arbete, på kort sikt kan vara mer stimulerande. I stället för att förstärka den långsiktiga tillväxtpotentialen i svensk ekonomi har reformutrymmet använts till ökade utgifter samt kortsiktiga och procykliska 20 stimulanser. Att på toppen av en kraftig högkonjunktur bedriva en politik utformad för att stimulera ekonomin under en lågkonjunktur är inte ansvarsfullt. Finanspolitiska rådet konstaterade i sin senaste rapport att den förda politiken stimulerar högkonjunkturen och minskar utrymmet för framtida konjunkturstabiliserande åtgärder. Rådet skriver vidare:

25 Vi kan konstatera att regeringens finanspolitik under ett antal år har försvagat det offentliga finansiella sparandet trots att det råder högkonjunktur. Denna politik fortsätter och förstärks i BP18 och Vårändringsbudgeten 2018. Detta är inte i linje med de riktlinjer för finanspolitiken som återfinns i såväl den gamla som den nya 30 ramverksskrivelsen. Dessa riktlinjer har utformats så att det ska vara möjligt att bedriva en aktiv finanspolitik och samtidigt nå överskottsmålet. I den politiska överenskommelse som låg till grund för revideringen av det finanspolitiska ramverket förra året, är det tydligt att överskottsmålet endast kan nås om en aktiv konjunkturstabiliserande finanspolitik i en 35 lågkonjunktur motsvaras av aktiva konsoliderande åtgärder när resursutnyttjandet är högt i en högkonjunktur. Vi menar att regeringen under nuvarande högkonjunktur i allt för stor utsträckning har bortsett ifrån överskottsmålet vid konjunkturanpassningen av finanspolitiken.

Den finanspolitik som förts är dock ett faktum, och det är lite som talar för att 40 svensk ekonomi nu, på väg in i en avmattning, skulle gynnas av en kraftigt åtstramande politik. Ekonomin i stort gynnas generellt inte av tvära kast i finanspolitiken. Återgången till en väl avvägd bana för de offentliga finanserna behöver därför ske gradvis, särskilt när den politiska osäkerheten i dagsläget är större än normalt. Dessutom är det inte uppenbart att ekonomin i detta läge 45 behöver en åtstramande inriktning. Finanspolitiska rådet konstaterar i årets rapport att

5 det i dag finns få tecken på att löner och priser generellt sett är på väg att stiga för snabbt. Faktorer som fortsatt högt hushållssparande och överskott i bytesbalansen tyder inte heller på att det i dagsläget finns problematiska obalanser i ekonomin. Vi förespråkar därför inte en kraftig åtstramning av finanspolitiken

10 De ekonomiska utfallen efter Finanspolitiska rådets rapport som publicerades i maj stärker slutsatsen att en kraftig åtstramning vore fel inriktning. Det råder också betydande osäkerhet kring framför allt utvecklingen på bostadsmarknaden och hur hushållen kommer att reagera när räntorna börjar normaliseras under nästa år. En åtstramande inriktning samtidigt som ekonomin försvagas riskerar att bli procyklisk, dvs. att förstärka nedgången ytterligare. Att den förra regeringen fört en procyklisk politik med stimulanser i högkonjunktur betyder således inte att det är rätt med åtstramningar i en möjlig inbromsning av konjunkturen eller nedgång.

15 Det faktum att Sverige har genomlevt fyra förlorade år när det kommer till reformpolitiken medför att behovet av reformer är stort. Polisen behöver ökade resurser nu för att återställa förtroendet för rättsväsendet. Försvaret behöver stärkas nu till följd av det försämrade säkerhetsläget. Vården, omsorgen och skolan behöver ökade resurser och rätt reformer för att kunna klara sina uppdag. Behovet av en stärkt arbetslinje där det blir mer lönsamt att gå från bidrag och ersättningar till arbete eller från deltid till heltid växer när konjunkturen vänder ned samtidigt som bristen på kompetens är större än på länge. Den finanspolitiska inriktningen blir därför en avvägning mellan behoven av att nu bygga upp större säkerhetsmarginaler och de omedelbara behov som Sverige står inför.

20 Sammantaget bedömer vi att återgången till ett starkare sparande som mer ligger i linje med överskottsmålet bör inledas redan 2019, men att åtstramningen bör vara begränsad givet den avmattning som står för dörren. Ett reformutrymme på 17 miljarder kronor bedöms därför vara väl avvägt. Det medför ett finansiellt sparande på 0,9 procent, vilket innebär ett strukturellt sparande på ca 0,5 procent. Då huvuddelen av reformerna är finansierade genom omprioriteringar av det statliga åtagandet möjliggör denna inriktning både en förstärkning av de offentliga finanserna och betydande resurser för att stärka arbetslinjen, tillföra resurser till rättsväsende och försvar och stärka välfärden. Samtidigt blir den finanspolitiska åtstramningen begränsad i ett osäkert konjunkturläge.

**Tabell 1 Bana för offentliga finanser**

*Procent av BNP respektive potentiell BNP*

|                                    | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 |
|------------------------------------|------|------|------|------|------|
| Finansiellt sparande               | 1,6  | 1,0  | 0,9  | 1,3  | 1,7  |
| Strukturellt sparande <sup>1</sup> | 0,9  | 0,4  | 0,5  | 1,2  | 1,7  |
| Förändring strukturellt sparande   |      | -0,5 | +0,1 | +0,7 | +0,5 |

<sup>1</sup> Andel av potentiell BNP.

40 För 2020 beräknas sparandet bli 1,3 respektive 1,2 procent av BNP, och för 2021 blir sparandet, både finansiellt och strukturellt, 1,7 procent av BNP.



Sparandet 2020 och 2021 påverkas av de förstärkningar av försvaret och polisen som respektive myndighet har efterfrågat, att ytterligare resurser till kommunsektorn, vården, omsorgen och skolan tillförs och möjliggör också för staten att genomföra de tillväxtfrämjande investeringar i infrastruktur och forskning som tidigare har aviserats men som nu inte finns med i budgetpropositionen för 2019. Överskotten 2020 och 2021 är så stora att den kommande regeringen har goda möjligheter att genomföra sina prioriterade reformer och samtidigt förbättra måluppfyllandet för överskottsmålet.

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgerad under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymmet för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bl.a. på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av volymökningar i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Utgiftstaken innebär att de takbegränsade utgifterna faller som andel av BNP.

**Tabell 2 Förslag till utgiftstak**

*Miljarder kronor*

|                                                                   | 2019          | 2020          | 2021          |
|-------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|
| Utgiftstak                                                        | 1 351         | 1 388         | 1 430         |
| Takbegränsade utgifter                                            | 1 311         | 1 342         | 1 366         |
| Budgeringsmarginal                                                | 40            | 46            | 64            |
| <i>Budgeringsmarginal i procent av<br/>takbegränsade utgifter</i> | <i>3,05</i>   | <i>3,43</i>   | <i>4,69</i>   |
| <i>Utgiftstak för staten i procent av BNP</i>                     | <i>27,0 %</i> | <i>26,8 %</i> | <i>26,6 %</i> |

### *Prioriterade reformer*

#### **Resurser och reformer för förbättrad välfärd**

Sverige ska ha en välfärd att lita på – oavsett var i livet man befinner sig eller var i landet man bor. Kommunernas kostnader ökar när befolkningen växer. Sjukvård, äldreomsorg, skolor och förskolor behöver fler medarbetare. Samtidigt som kommunerna under kommande år behöver ökade resurser för att klara välfärdsåtagandet behöver kommunerna också ges förutsättningar och genomföra åtgärder för att förbättra integrationen och bryta den passivitet som kan följa av en lång period utan fäste på arbetsmarknaden. Då kan också bidragskostnaderna minska. Det bör successivt tillföras ökade resurser till kommuner och landsting/regioner under mandatperioden. För 2019 tas första steget, och de generella resurserna till kommunerna ökar med 3,5 miljarder kronor – utöver de specifika bidrag som utökas inom vård och omsorg.

### Jobb och tillväxt

Sverige ska ha full sysselsättning, vilket innebär att alla som kan och vill arbeta också ska ha ett arbete att gå till. Det är viktigt för den enskildes ekonomi och för samhällsekonomin, men det ligger också ett värde i att alla får möjlighet att tillhöra en arbetsgemenskap. Problemen som står i vägen för att vi ska nå dit skiljer sig över tid. Under åren 2006 till 2014 var alliansregeringens viktigaste uppgift att bryta det breda utanförskap som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden och lämnades därhän. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet, förstärkte möjligheterna till återgång i arbete och gjorde det mer lönsamt att arbeta. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel. I dag har utmaningen skiftat, och nu är det främst utomeuropeiskt födda och personer med lägre utbildning som hamnar utanför. Under de kommande åren är det därför centralt att politiken tar ytterligare steg och genomför nödvändiga reformer så att alla som kan arbeta har ett jobb att gå till. Detta blir särskilt viktigt när konjunkturen vänder nedåt.

Trots att den globala högkonjunkturen har stärkt svensk ekonomi är tillväxten endast något högre än befolkningsökningen. Därmed undergrävs det långsiktiga utrymmet för höjda löner och högre pensioner. Låg tillväxt försvårar också satsningar på välfärden och innebär att viktiga reformer inte kan genomföras. När konkurrensen mellan resurserna skärps finns det risk för större utanförskap och lägre tillit i samhället.

En viktig del i att öka tillväxten är att fler jobbar. Det innebär också att fler behöver ta det första steget in på arbetsmarknaden och många i ett tidigare skede än vad som är fallet i dag. Det är också viktigt att det lönar sig bättre för dem som redan jobbar att arbeta mer. Det kan handla om att jobba extra, men det kan också handla om att förlänga arbetslivet. Vi har inte råd att säga nej till den resurs som de erfarna medarbetarnas kompetens utgör, i stället bör de som orkar och vill också förmås att arbeta längre upp i åldrarna. Många både vill och kan jobba längre upp i åren. Därför måste arbetsmarknaden uppmuntra och underlätta det. Ett längre arbetsliv ställer krav på möjligheter att kunna karriärväxla och ställa om, särskilt med tanke på automatisering och digitalisering. Karriärbyten och studier längre upp i åldrarna bör underlättas.

Vägen mot full sysselsättning och ett stigande välbefinnande går via ett dynamiskt näringsliv där entreprenörer och företagare vill och vågar satsa. För att långsiktigt kunna möta såväl utanförskap som integrationsproblem behövs fler jobb i växande företag och goda villkor för långsiktiga och aktiva ägare. Det är därför viktigt att sänka trösklarna för företagande och göra det enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. För att ekonomin ska kunna hantera de påfrestningar den utsätts för i form av t.ex. konjunkturella störningar, demografiska förändringar och strukturomvandlingar bör både arbetskraften och företagen ha en god anpassningsförmåga. Ett gynnsamt företagsklimat där nya företag kan starta, och etablerade företag växa, är därför centralt för både sysselsättningen och reallöneutvecklingen.

*Prioriterade reformer***Utökat jobbskatteavdrag**

5 Drivkrafterna att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att stå utanför arbetsmarknaden. För den som på grund av sjukdom eller andra skäl inte kan arbeta ska det finnas ett gott trygghetssystem. Men för den som kan arbeta ska det vara lönsamt att ta ett jobb, bidra till det gemensamma och bli en del av en arbetsgemenskap. Vi vill se starka drivkrafter att arbeta, med lägre skatt på arbetsinkomster och med bidrag och ersättningar som främjar arbetslinjen och stöd för att kunna återgå i arbete.

10 Som ett första steg i att göra det mer lönsamt att arbeta föreslås en förstärkning av jobbskatteavdraget på 10 miljarder kronor 2019 med ett särskilt fokus på låga inkomster. Förslaget innebär sänkt skatt för alla som jobbar, men särskilt för dem som tar steget in på arbetsmarknaden från utanförskap. Med inriktningen mot låga inkomster kan effekten förväntas bli  
15 större framför för allt de utlandsfödda som står långt från arbetsmarknaden. Därmed bidrar skattesänkningen också till att jämna ut skillnaden i sysselsättningsgrad mellan personer födda i och utanför Sverige.

**Höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt**

20 En viktig del i att öka tillväxten är att fler finner det mödan värt att jobba mer och att fler ska vilja utbilda sig för att kunna ta högkvalificerade jobb. Det är avgörande för fortsatt tillväxt och för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Utan flit, utbildning och entreprenörskap skapas inga högkvalificerade jobb. I förlängningen krävs det också att fler människor arbetar. Fler arbetade timmar är viktigt för att finansiera välfärden. Det handlar inte minst om att skapa goda  
25 villkor för att fler ska stanna kvar längre på arbetsmarknaden i slutet av sitt yrkesliv, att skynda på inträdet på arbetsmarknaden för unga och nyanlända och att minska marginaleffekterna av att ta ett extra arbetspass eller vidareutbilda sig till ett bristyrke. Det handlar också om att fler kvinnor får möjlighet att arbeta heltid och att fler kan jobba extra när så behövs. Det gäller  
30 framför allt i ett läge med stor arbetskraftsbrist och där det i offentlig sektor är svårt att få tag på tillräckligt många lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare. Höga marginalskatter minskar drivkrafterna att utbilda sig och att arbeta mer. Sverige har efter den förra regeringens skattehöjningar återigen världens högsta marginalskatter. Cirka 1,4 miljoner löntagare betalar  
35 nu statlig inkomstskatt, bl.a. fyra av tio barnmorskor och poliser berörs av minskad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Vi anser att breda yrkesgrupper som lärare och sjuksköterskor inte ska behöva betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt. Det första steget tas genom att brytpunkten för statlig skatt höjs med motsvarande 1 400 kronor i månaden.  
40 För 2019 skulle det innebära att brytpunkten för statlig inkomstskatt blir 42 000 kronor per månad i stället för 40 600 kronor. Förändringen sänker skatten för alla som tjänar över 40 600. För dem som har en månadslön på 43 000

kronor per månad eller högre innebär förslaget en skattesänkning på 3 384 kronor, 282 kronor per månad.

#### **Avskaffa den särskilda löneskatten för äldre**

5 Sverige har inte råd att säga nej till den resurs som de äldres kompetens utgör, utan politiken måste tvärtom se till att de som orkar och vill får möjlighet att arbeta längre upp i åldrarna. Vi lever i genomsnitt 20 år efter pensioneringen, vilket är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på ålder. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och önskemål. Det  
10 behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva. Många vill stanna kvar ett eller flera år längre på arbetsmarknaden och då ska politiken underlätta för det genom att ge arbetsgivare större möjligheter att via lägre skatter skapa förutsättningar för att ge goda villkor för den som stannar kvar på arbetsmarknaden lite längre i slutet  
15 av yrkeslivet. Den särskilda löneskatten för äldre bör därför avskaffas fr.o.m. den 1 juli 2019.

#### **Underlätta för entreprenörers generationsskiftet**

Den långsiktiga välbästandet kommer inte främst från ökade resurser utan genom att dessa resurser används på ett smartare och mer effektivt sätt.  
20 Det handlar om hur förutsättningarna för företagande och entreprenörskap ser ut, t.ex. hur nya idéer och ny teknik genereras och tas om hand, hur förutsättningarna för att starta och driva företag ser ut och möjligheten att premiera framgångsrika idéer. Vi vill därför främja ett generellt gott klimat för investeringar, företagande och entreprenörskap. Det är viktigt att  
25 tillhandahålla goda förutsättningar för ägarskiftet i befintliga fåmansföretag för att möjliggöra att upparbetade värden i företag med tillväxtpotential tillvaratas. Det är samtidigt angeläget att förhindra kringgåenden av de s.k. 3:12-reglerna. Det är dock orimligt att det är skattemässigt missgynnat att överlåta sitt företag till närstående jämfört med någon annan. Alternativet blir  
30 då i många fall att entreprenören lägger ner företaget i stället. I ett läge med många äldre företagare är det en skadlig ordning som behöver ändras. Därför tillsatte alliansregeringen 2014 en utredning för att komma till rätta med detta. Utredningen presenterade sina förslag i november 2016, men den förra regeringen valde att inte lägga fram förslagen. Ett reformerat regelverk i linje  
35 med utredningens förslag bör träda i kraft den 1 juli 2019.

#### **Bättre matchning genom att lägga ned Arbetsförmedlingen**

Svensk arbetsmarknad präglas av stora matchningsproblem. Samtidigt som många har svårt att få jobb larmar företag om rekryteringsproblem. Detta hämmar både ekonomisk utveckling och jobbskapande, samtidigt som  
40 utanförskap permanentas för personer som aldrig får chansen att visa vad de går för på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har i dag till uppgift att identifiera den arbetssökandes profil och att matcha den mot arbetsmarknadens behov, och att identifiera vilka insatser som krävs för att

- någon ska bli anställningsbar. Men i dag sker matchningen i hög grad på andra sätt, inte sällan genom fristående aktörer. Uthyrningsföretag spelar en växande roll, också som förmedlare av arbetskraft. Enligt SCB förmedlades bara 15 procent av alla jobb förra året genom Arbetsförmedlingen.
- 5 Arbetsförmedlingen bör läggas ned i dess nuvarande form, till förmån för en mindre och vassare myndighet som fokuserar på att rusta långtidsarbetslösa för jobb. Det innebär också att vi bl.a. vill låta andra, mer effektiva, aktörer spela en större roll när det gäller matchningen. Statens insatser bör fokusera på dem som har svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. De
- 10 arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med god chans att på egen hand få ett jobb kan därmed kraftigt reduceras, så att arbetsmarknadspolitiken kan vässas och riktas mot dem som har störst behov. Personer med funktionsnedsättning ska särskilt värnas i omläggningen av arbetsmarknadspolitiken.
- 15 Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår även att de tidigare aviserade anslagsökningarna – vilka ej återfinns i budgetpropositionen för 2019 med anledning av de principer som gällt för utformningen av propositionen – som tidigare avsatts för infrastrukturpropositionen, forsknings- och innovationspropositionen och medel för utbyggnad av utbildningsplatser inom
- 20 yrkeshögskola, regionala yrkesutbildningar samt på universitet och högskolor genomförs.

### Lag och ordning

- Att lag och ordning upprätthålls är centralt för att samhället ska fungera. Brottslighet drabbar både människors faktiska och upplevda frihet och även
- 25 samhällsekonomin. Centralt för att minska brottsligheten är att det finns tillräckligt många poliser som förmår att beivra brott och göra tillräckligt noggranna brottsutredningar så att brott kan klaras upp och sedan beivras. På grund av den tidigare regeringens alltför sena och otillräckliga satsningar på och styrning av Polismyndigheten är upptäcktsrisken för den som begår brott
- 30 alldeles för låg i dag. Samtidigt behövs förstärkningar av hela rättsväsendet och resten av rättskedjan, men också ökade förebyggande insatser.

- Aktuella trygghetsmätningar visar att otryggheten i Sverige ligger kvar på en högre nivå än för några år sedan. Även utsattheten för brott mot enskild person ökar. Såväl personrån som sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren.
- 35 Polisens utredningsresultat sjunker i viktiga brottskategorier.

- En ny och grövre typ av brottslighet utmanar samtidigt svensk polis. Antalet särskilt utsatta områden där lag och ordning får träda tillbaka har blivit fler. Kriminella gäng flyttar fram sina positioner. Narkotikaförsäljningen sker på många platser på öppen gata. Skjutningar har blivit vanligare, och
- 40 handgranater används i både uppgörelser mellan kriminella och i attacker riktade direkt mot polisen. Gängens våldskapital bidrar till att skrämma vittnen, och våldet drabbar även helt oskyldiga offer. Det grova våldet befinner sig på historiskt höga nivåer.

Antalet poliser har under den förra mandatperioden blivit färre och är i dag det lägsta sedan 2009. Samtidigt ökar befolkningen. Det har lett till att polistätheten är den lägsta på tio år. Många poliser lämnar i dag yrket samtidigt som utbildningsplatser vid polisutbildningen står tomma. Den rödgröna regeringen har inte förmått att attrahera tillräckligt många poliser till yrket.

Läget inom polisen innebär stora utmaningar för hela samhället. När utredningar drar ut på tiden och anmälningar läggs på hög skadas tilltron till rättsväsendet. Öppenhet byts mot slutenhet när människor inte längre vågar röra sig fritt i samhället eller vara ute efter mörkrets inbrott.

## 10 *Prioriterade reformer*

### **10 000 fler polisanställda 2024**

Sverige har i dag det lägsta antalet poliser sedan 2009. Samtidigt ökar befolkningen, och polistätheten är därmed den lägsta på tio år. Polisen behöver bli mer effektiv och koncentrerad kring kärnuppgifterna att ingripa mot, utreda och klara upp brott. Ytterst är målet att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Det behövs fler poliser, och Polismyndigheten behöver tillskjutas betydande resurser för att det ska bli möjligt. Polisen behöver bli mer synlig och närvarande i hela landet. Samtidigt behöver Polisens förmåga att utreda och klara upp brott förbättras avsevärt. Upptäcktsrisken måste öka och utsattheten för brott minska. Den upplevda tryggheten ska öka väsentligt i hela landet. Antalet polisanställda bör därför öka med minst 10 000 till 2024. Moderaterna och Kristdemokraterna återställer även det resurstillskott till polisen som aviserades i budgetpropositionen för 2018 men som inte finns med i budgetpropositionen givet de principer som gällde för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

### **Höjda polislöner**

För att behålla erfarna poliser och attrahera fler nya poliser till yrket behöver polislönerna höjas. Genom att skjuta till särskilda medel möjliggörs en höjning av polisernas löner med i genomsnitt 3 000 kronor i månaden under budgetperioden. Den exakta fördelningen av de tillförda medlen beslutas av Polismyndigheten i samråd med berörda arbetstagarorganisationer. En utredning för att se över hur polisutbildningen kan bli mer attraktiv bör initieras.

### **Mer resurser till rättsvårdande myndigheter**

Satsningarna på en mer närvarande polis och förslag på straffskärpningar ökar kraven på de brottsbekämpande myndigheterna. Utvecklingen mot en allt rårare gängbrottslighet med fler skjutningar och en nyrekrytering till gängen bland yngre åldrar ställer också nya krav på rättsväsendet. Därför behöver även Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Tullverket mer resurser. Också förebyggande insatser där föräldrar, socialtjänst, skola och rättsvårdande myndigheter samverkar behöver uppvärderas och stärkas.

### Sjukvård

Svenskarnas förtroende för sjukvården har sjunkit de senaste åren. Enligt en studie av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) är förtroendet också lägre för vården i Sverige än i flera jämförbara länder. Även tillgängligheten upplevs som låg. Samtidigt håller svensk hälso- och sjukvård en mycket hög klass i ett globalt perspektiv, ofta rankad i världsklass. Den medicintekniska utvecklingen går snabbt framåt, och nya landvinningar inom medicinen blir till vanliga behandlingar inom sjukvården och därigenom till gagn för allt fler.

5 Sjukvårdspolitiken behöver främja en vård med hög kvalitet som finansieras av oss alla tillsammans och samtidigt ser till att den som har störst vårdbehov ges företräde. Alla ska kunna lita på att hälso- och sjukvården fungerar när den behövs.

10 Den tidigare regeringen valde tyvärr att stoppa flera av alliansregeringens viktiga förändringar inom vård och omsorg. Särskilt allvarligt har läget blivit vad gäller antalet som får vänta på vård. Vårdköerna har vuxit, och i dag har 15 93 000 personer väntat längre än tre månader på ett förstabesök hos specialistvården eller en operation/åtgärd. Denna utveckling behöver brytas. Samtidigt behöver steg tas för att utöka primärvården och göra vårddyrkena mer 20 attraktiva.

### *Prioriterade reformer*

#### **En ny uppdaterad kömiljard**

Att korta vårdköerna har högsta prioritet. I ett första steg behöver en ny och uppdaterad kömiljard införas. Denna nya kömiljard kommer att dra lärdomar 25 från alliansregeringens tidigare satsning och utvecklas för att bli ännu mer träffsäker och effektiv. Till exempel ska den nya kömiljarden omfatta diagnostik, återbesök och rehabilitering för att bättre möta behoven hos kroniskt och långvarigt sjuka. Den grundläggande principen är dock densamma: landsting och regioner ska få tydliga morötter för att korta köerna. 30 Detta är väl beprövad politik som har kortat vårdköerna förut och kan göra det igen. 2 miljarder kronor avsätts år 2019, inklusive redan budgeterade medel för att stärka barn- och ungdomspsykiatri (BUP), för att minska vårdköerna. Från 2020 utökas reformen till 3 miljarder kronor.

#### **Stärkt primärvård**

35 En nationell primärvårdsreform behöver genomföras. Den nära vården med primärvården som bas ska byggas ut. Syftet med att stärka primärvården är att den samlade nära vården ska vara så bra och tillgänglig att den blir det naturliga förstahandsvalet för de allra flesta patienter. I dag är den samlade hälso- och sjukvården i Sverige alldeles för sjukhustung. Den stora 40 möjligheten att skapa mer välfungerande vård handlar till del om det samlade omhändertagandet av de mest sjuka äldre som ofta är multisjuka kroniker. Där är en fast vårdkontakt en av de viktigaste pusselbitarna. I dag är det många

äldre som upplever att de faller mellan stolar och att varken sjukhusvården, primärvården, kommunala hemsjukvården eller äldreomsorgen tar ett helhetsansvar för att den som är sjuk ska få rätt samlad vård och omsorg.

- 5 Ett av de största problemen i arbetet med att bygga ut primärvården är bristen på specialister i allmänmedicin. Det måste bli mer attraktivt för vårdpersonal, inte minst läkare, att arbeta i den nära vården. Vi vill genomföra en nationell primärvårdsreform där alla patienter ska ha möjlighet att välja fastläkare och att samordning ska ske av ett vårdteam. I ett första steg vill vi att utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård ges ett tilläggsdirektiv att ta fram lämpliga steg för genomförande av ovanstående.
- 10 För att hantera problemet att många primärvårdsläkare har allt för många patienter bör en ny modell utarbetas som leder till att varje läkare får ansvar för ett rimligt antal patienter. Samtidigt ska ett nytt och förtydligat primärvårdsuppdrag tas fram. Målet är en ny överenskommelse med SKL om tillgänglighet i primärvård, med tydligt fastställda, mätbara kriterier för landstingens arbete.
- 15

- Moderaterna och Kristdemokraterna ökar de generella anslagen till landstingen med 1,5 miljarder kronor 2019 och 3 miljarder kronor åren därefter. För 2019 går dessa medel till en allmän kvalitetshöjning. Medlen fördelas i enlighet med det planerade tillskottet till landstingen som aviserades i budgetpropositionen för 2019. När ett nationellt utformat uppdrag för primärvården är på plats bör en del av kommande resurstillskott villkoras utifrån hur väl respektive landsting uppfyller de fastställda kriterierna för primärvårdsreformen.
- 20

## 25 **Utveckla Regionala cancercenter (RCC) och cancerstrategin**

- Allt fler insjuknar i och lever med cancer. Väntetiderna varierar kraftigt beroende på bostadsort. Alliansregeringen bidrog till etablerandet av sex regionala cancercentrum (RCC). Socialstyrelsens utvärderingar visar att etableringen har varit framgångsrik, men att det finns fortsatta utmaningar för RCC och för cancervården. Vi vill fortsätta att utveckla arbetet med nivåstrukturer och det samlade strategiska arbetet för att fullfölja cancerstrategin. Vi föreslår därför att arbetet inom RCC fullföljs och avsätter medel för en ny och utökad cancerstrategi. Inom ramen för dessa medel avsätts resurser specifikt för barncancervården fördelat på landets sex särskilda barncancercentrum.
- 30
- 35

## **Nationell strategi för jämlik sjukvård**

- Med Cancerstrategin som förebild vill Moderaterna och Kristdemokraterna genomföra en satsning på nationella strategier och standardiserade vårdförlopp (SVF) för ytterligare minst fem folksjukdomar där det är lämpligt.
- 40 För följande sjukdomsgrupper ska en strategi för SVF tas fram: diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar, psykiska sjukdomar, reumatiska sjukdomar samt astma/kol. Arbetet ska vara resultatinkänt med patienten i centrum och vårdprocesserna ska förbättras och effektiviseras i enlighet med SVF. Staten



måste vara delaktig i utvecklingsarbetet, liksom professionen och patienterna. Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter medel som trappas upp under budgetperioden för att säkerställa att de standardiserade vårdförloppen kommer på plats.

#### 5 **Betald vidareutbildning till specialistsjuksköterska**

Vårdens medarbetare ska kunna utvecklas inom sin egen profession. Arbetet med att kunna göra karriär inom vården ska förbättras och utvecklas till att omfatta fler yrkesgrupper. Fördelningen av dessa medel ska ses över utifrån hur tidigare resurser avseende liknande satsningar genomförts gällande förbättrade villkor för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. Tidigare har en överenskommelse slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting inom ramen för den s.k. professionsmiljarden.

Vi satsar på specialistsjuksköterskor. Specifikt riktade resurser som innebär att sjuksköterskor kan utbilda sig på halvfart och fortsätta att arbeta på halvtid med bibehållen full inkomst. Vi vill tillföra 400 miljoner kronor årligen från 2019 för att förbättra villkoren för sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor. Denna prioritering kan kombineras med lokala satsningar av regioner och landsting. Dessa satsningar gör att fler ska kunna vidareutbilda sig till specialistsjuksköterskor och kan inriktas på bristspecialiteter som finns lokalt och regionalt.

#### **Värna LSS-reformen**

LSS-reformen är en viktig frihetsreform som ska värnas. Tyvärr har vi under de senaste åren sett hjärtskärande exempel på hur barn och vuxna med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar, som inte kan andas eller äta själva, plötsligt blir av med de assistanstimmar de tidigare haft rätt till, eller nekas assistansersättning trots omfattande behov av stöd.

Socialstyrelsen menar att möjligheten att få personlig assistans har begränsats efter två vägledande domar i Högsta förvaltningsdomstolen. Efter ändrad rättstillämpning på området överensstämmer den inte längre med lagens intention i och med att andning och näringsintag ifrågasatts som grundläggande behov. Socialstyrelsen visar vidare att barn är överrepresenterade i den grupp som påverkats av domarna. Socialstyrelsens analys visar också att närstående får ta ett större ansvar än tidigare för att tillgodose behov av stöd, tillsyn och omvårdnad.

Frågan om andning och sondmatning behöver hanteras skyndsamt för att säkerställa att de personer som är mest utsatta ska få rätt till assistansersättning. Regeringen bör snarast inleda arbetet med att i lagstiftning tydliggöra att behov av hjälp med att andas och sondmatning utgör grundläggande behov. Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter resurser i syfte att finansiera en rättssäker tillämpning av LSS till följd av lagförtydligandet. Den exakta kostnadsökningen är samtidigt svår att uppskatta, och Moderaterna och Kristdemokraterna kommer att återkomma i frågan i samband med att lagförtydligandet tas vidare.

- Systemet med LSS utgår ifrån att människor som behöver samhällets stöd allra mest ska få det. Det är politikens uppgift att säkerställa att lagar och regelverk lever upp till detta. Vi värnar assistansreformens långsiktiga hållbarhet, såväl rättsligt som ekonomiskt och med hänsyn till de totala samhällsekonomiska kostnaderna. Det bör prövas om staten bör ta en större roll avseende huvudmannskapet för personlig assistans.

### **Omsorg och äldres villkor**

- Moderaterna och Kristdemokraterna värnar ett Sverige som håller ihop. Att de som varit med och byggt Sverige ser att deras ansträngning har lönat sig efter ett långt arbetsliv är en viktig del i att bygga ett samhälle som upplevs rättvist.

- Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Var och en ska ses som en unik person med eget värde. God vård, ett behovsanpassat boende och självbestämmande över sin vardag är en självklarhet – hela livet.

- Många äldre upplever ensamhet och blir isolerade i det egna hemmet. För att bryta ensamheten vill många därför flytta till ett s.k. trygghetsboende. Där finns det möjlighet till social gemenskap, och inte sällan finns det personal under dagtid som kan stödja de boende med enklare sysslor. Boende på trygghetsboende vittnar om minskad psykisk ohälsa, en känsla av gemenskap och höjd livskvalitet. Dessvärre är det en brist på trygghetsboende i flera kommuner. Dessutom blir boendekostnaden ofta högre i ett trygghetsboende än i det egna hemmet. Många äldre, och framför allt de med svagast ekonomi, är därför hänvisade till fortsatt ensamhet. Även de äldre som upplever att de har behov av särskild vård och omsorg blir i dag ofta nekade till ett s.k. särskilt boende på grund av platsbrist. Sverige ska vara tryggt att åldras i, och välfärden ska finnas där oavsett när i livet man behöver den.

### *Prioriterade reformer*

- 30 Sänkt skatt för pensionärer**

- En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Att sysselsättningen och antalet arbetade timmar utvecklas väl samt att reallönerna ökar är något som även gynnar pensionärernas ekonomi, eftersom pensionerna är kopplade till den ekonomiska utvecklingen. Den som går i pension efter ett långt arbetsliv ska kunna vara trygg i att den pension man får behålla efter skatt kommer att vara tillräcklig. Därför bör alla pensionärers ekonomi stärkas. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer vill vi ytterligare sänka skatten för denna grupp. I budgetpropositionen för 2019 presenteras ett förslag för sänkt skatt för pensionärer. Det är välkommet. Dock innebär det förslaget att endast de med pension över 17 200 kronor per månad får sänkt skatt. Det gör

- att endast hälften av Sveriges pensionärer får sänkt skatt med övergångsregeringens förslag och att en klar majoritet av kvinnor över 65 år inte får sänkt skatt. Skattesänkningen bör därför utökas till att omfatta alla pensionärer. Det görs genom att det förhöjda grundavdraget förstärks ytterligare, föreslagen lagtext finns i bilaga 7.

### Höjt bostadstillägg för pensionärer

- Bostadstillägget för pensionärer (BTP) är en del av grundskyddet, och eftersom det inkomstprövas mot i princip alla inkomster och mot förmögenhet är en förstärkning av BTP en mycket träffsäker reform för att förbättra för de pensionärer som har de minsta ekonomiska marginalerna när bostadskostnaden är betald. Reformen gör också att fler äldre kan ha råd att flytta till ett trygghetsboende med gemenskapsmöjligheter.

- Därför vill Moderaterna och Kristdemokraterna att regeringen ska återkomma med nödvändiga lagändringar för ett höjt bostadskostnadstak, ändrad ersättningsgrad och ändrad inkomstberäkning i BTP i enlighet med pensionsgruppens förslag. Förslagen ska träda i kraft den 1 juli 2019.

### Äldreboendegaranti

- Moderaterna och Kristdemokraterna anser att alla över 85 år som är beviljade hemtjänst bör erbjudas en plats i ett anpassat boende, såsom trygghetsboende eller särskilt boende. Införandet av en boendegaranti ska därför utredas, och kraven och principerna bör tas fram i samarbete med SKL.

### Äldreboendemiljard

- För att fler äldre ska få tillgång till anpassade boenden snabbare, behövs fler och olika typer av äldreboenden. Stimulansmedel för att det i kommunerna ska byggas äldreboenden måste därför införas och investeringsstödet för byggandet av äldreboenden höjas samtidigt som ambitionen i kommunerna måste höjas. Moderaterna och Kristdemokraterna går därför fram med en rad åtgärder för att utöka byggandet av anpassade bostäder för äldre.

- Investeringsstödet för äldreboenden har visat sig vara en viktig faktor för byggandet av trygghetsboenden och särskilda boenden. Detta beror bl.a. på att krav på extra brandskydd, stora badrum och gemensamhetslokal drar upp kostnaderna för byggandet. Moderaterna och Kristdemokraterna utökar investeringsstödet för äldreboenden med öronmärkning av dessa tillkommande för trygghetsboenden.

- Utöver detta avsätter Moderaterna och Kristdemokraterna stimulansmedel till kommuner för att underlätta och möjliggöra för trygghetsboenden, bl.a. genom att finansiera anställning av bovårdare till trygghetsboendena.

- Moderaterna och Kristdemokraterna vill också införa ett prestationsbaserat bidrag till de kommuner som lever upp till åtagandet om att förse äldre med plats i biståndsbedömda boenden och avsätter medel för detta ändamål. De kommuner som klarar att anvisa platser inom tre månader får en stimulans som beräknas på kommunens andel av de 85-åringar som får plats inom tre månader. De som misslyckas med mer än 15 procent får inte del av stödet.

**Personalkontinuitet i hemtjänsten**

För många av de äldre som lever ensamma utgör hemtjänstpersonalen en stor del av deras sociala liv. Kontinuitet och tillräckligt med tid för att bygga goda relationer med hemtjänstpersonal ger möjlighet att bygga upp förtroende och tillit, vilket bidrar till trygghet hos de äldre – och ökar kvaliteten i de äldres hemtjänst. Detta kan bidra till att främja en god livskvalitet och livsglädje som förebygger psykisk ohälsa. I dag brister dessvärre personalkontinuiteten inom hemtjänsten i flera kommuner. Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter därför medel till metodutveckling, utbildning av schemaläggare inom hemtjänsten och spridning av goda exempel kring hur man uppnår god personalkontinuitet.

**Demenssatsning**

Vården och omsorgen av demenssjuka är en angelägen fråga, eftersom antalet demenssjuka kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren. En välfungerande demensvård är en av grundförutsättningarna för en fungerande äldreomsorg, men även en viktig förutsättning för diagnostik och behandling av psykisk ohälsa hos äldre. Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter 50 miljoner kronor till att öka kunskapen om demenssjukdomar hos personalen inom äldreomsorgen och till framtagande och spridning av bättre verktyg för arbetet med exempelvis utredning och diagnostik.

**Äldrellyftet**

I samverkan med idrottsrörelsen och de nationella pensionärsorganisationerna vill Moderaterna och Kristdemokraterna genomföra initiativet "Äldrellyftet" som syftar till att ge fler äldre chansen till fysisk aktivitet och träning.

**25 Motverka äldres ensamhet**

Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter även medel till föreningar och organisationer vars verksamhet syftar till att bryta äldres ofrivilliga ensamhet och isolering.

**Skola**

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som krävs för att deras ansträngningar ska löna sig. Barns möjligheter ska inte begränsas av varifrån de kommer, var de bor eller vilka de är. Vi ska ge alla – inte minst de barn som fått en tuffare start – en chans att lyckas. Här spelar skolan en viktig roll. En skola med höga ambitioner för alla är också förutsättningen för Sverige som kunskapsnation. Sverige ska ha en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Skolan ska präglas av höga förväntningar och tydliga krav. Varje elev ska ges rätt förutsättningar att nå kunskapsmålen. Alla ska kunna känna

5 sig trygga och vara en del i en gemenskap i klassrummet, på skolgården och i korridorerna. Så är det inte i dag. Det finns skolor i Sverige där färre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. Dessa elever löper ökad risk att hamna i utanförskap och drabbas av sociala problem senare i livet. Sverige kan inte ha en skola som är bäst för dem som klarar sig ändå. En av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande utanförskap är därför att höja kunskapsresultaten i svensk skola. Genom att stärka skolan lägger vi grunden för en hoppfull framtid för fler. Sverige behöver en utbildningskedja som håller ihop.

#### 10 *Prioriterade reformer*

##### **Utökad undervisningstid**

15 Den enskilt viktigaste faktorn för att höja kunskapsresultaten i svensk skola är att varje elev får tillräckligt med tid med en skicklig lärare. En svensk elev missar nästan ett helt år i undervisningstid i grundskolan jämfört med elever i andra länder. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och höjda kunskapsresultat. Vår målsättning är därför att fortsätta utöka undervisningstiden i skolan. Som ett första steg ska undervisningstiden i lågstadiet utökas med en timme per dag, vilket skulle innebära att Sverige kommer upp till OECD-genomsnittet vad gäller obligatorisk undervisningstid. Undervisningstiden behöver öka i alla ämnen i lågstadiet men främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet med lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna.

##### **Tioårig grundskola**

25 För att ytterligare stärka elevernas lärande vill vi införa en tioårig grundskola med skolstart i årskurs 1 vid sex års ålder. Detta innebär att dagens förskoleklass görs om till ny årskurs 1 och att lågstadiet blir fyraårigt. De kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska finnas kvar, och förändringen innebär att sexåringarna knyts till grundskolans personal, kompetens, läroplan och resurser. Dagens lärare i förskoleklassen har viktiga kunskaper om barnens tidiga lärande som måste tas tillvara i sexåringarnas lärande. Det är därför viktigt att dessa lärare får en möjlighet att komplettera sin kompetens i exempelvis läs- och skrivinlärning och bedömning, vilket många i dag saknar. Medel avsätts under 2019 för att Skolverket ska kunna inleda förberedelserna för att införa en tioårig grundskola, och från 2020 och framåt ökas anslagen för att möjliggöra fortbildning av förskolelärare. Regeringen bör bereda möjligheten att införa en tioårig grundskola enligt ovan och återkomma till riksdagen med lagförslag.

##### **Lovskola**

40 Lovskola är ett sätt att ge elever som behöver det mer undervisningstid. Satsningen på lovskola bör utökas, och det bör införas en skyldighet för

- 5 kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i årskurs 6 till 9. Lovskolan ska vara obligatorisk för alla elever som i dessa årskurser inte har tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Genom extra stödinsatser som läxhjälp och utökad lovskola kan antalet elever som inte blir behöriga till gymnasiet minskas. Regeringen bör initiera en utredning i syfte att utöka lovskolan, och medel avsätts för detta ändamål från 2020 och framåt.

#### **Fler karriärlärare**

- 10 För att göra läraryrket mer attraktivt behövs möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Mer bör göras för att fler av Sveriges skickligaste lärare ska söka sig till de skolor som har de största utmaningarna. Karriärlärarsystemet bör därför byggas ut under de kommande åren, samtidigt som satsningen på fler förstelärare i utanförskapsområden utökas. Fokus under 2019 blir att utöka antalet karriärlärare i utanförskapsområden.

#### *Familjer och barn*

- 15 Vår tids familjepolitiska utmaningar handlar om att skapa tid för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor samt att ge familjer förutsättningar för tid tillsammans. Utgångspunkten är att ge alla barn ekonomisk och social trygghet och en god relation till båda sina föräldrar. Dessutom handlar det om att utforma de offentliga systemen på ett sådant sätt att samhället i första hand stöttar och hjälper, inte styr och hindrar. Vi ser vikten av långsiktigt ansvar och föräldrarnas betydelse för barnets trygghet. Många föräldrar upplever en stress att klara både arbetsliv och tid för barnen. Det gäller inte minst när barnen kommer i skolåldern. För att kunna kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv är det angeläget att det finns utrymme för flexibilitet. Hur det offentliga bättre kan stödja ett hållbart arbetsliv för föräldrar bör utredas.

#### **Mindre barngrupper i förskolan**

- 30 Barngrupperna i förskolan är i dag på sina håll för stora. Pedagoger som jobbar i förskolan vittnar om en ohållbar situation. Barngruppernas storlek har stor betydelse för barns utveckling, trygghet och lärande. Det är nödvändigt att utvecklingen mot stora barngrupper bryts. Förskolepersonalen ska kunna känna sig trygg med att de har goda förutsättningar för att utföra sitt arbete, och föräldrarna ska känna sig trygga med att kvaliteten hos förskolan är hög, och att barnens bästa är i centrum.
- 35 I dag finns ett statsbidrag som kommuner kan ansöka om för att minska barngrupperna i förskolan. Det har visat sig att många fler söker bidraget än vad bidragets nivå medger. Vi vill därför utöka statsbidraget för att minska barngrupperna. Det bör samtidigt förtydligas att de som söker och får bidraget ska sträva efter Skolverkets riktmärke om lämplig storlek för barngrupperna.

**Stärkt föräldrastöd**

- Föräldrarna ska vara de viktigaste personerna i ett barns liv. Det finns situationer då föräldrar upplever svårigheter i sitt föräldraskap eller har behov av stöd för att hantera nya situationer. Då ska det offentliga erbjuda stöd och hjälp i föräldrarnas viktiga uppgift. Stöd till föräldrarna är också ett stöd till barnen. Vi vill därför öka tillgången till föräldrautbildning genom att göra det obligatorisk för kommunerna att erbjuda föräldrastödsprogram under barnets uppväxt.

**Fritidspeng**

- Omkring 7 procent av Sveriges barn bor i hushåll som får ekonomiskt bistånd. Statistiken visar även att barn och unga i ekonomiskt utsatta familjer är underrepresenterade i organiserade fritidsverksamheter. Därför är det viktigt att dessa barn får samma förutsättningar att utöva fritidsaktiviteter som andra barn. Moderaterna och Kristdemokraterna vill därför återinföra fritidspengen, så att barns fritidsaktiviteter inte ska behöva konkurrera med övrigt i hushållskassan. Därtill vill vi att den utökas till att också omfatta sommarlovsaktiviteter.

**Migration och integration**

- Moderaterna och Kristdemokraterna anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt.
- På kort och medellång sikt måste Sverige säkerställa att flyktningmottagandet fungerar. På längre sikt måste den ekonomiska politiken ha beredskap för att på bästa sätt tillvarata de möjligheter som en betydande befolkningsökning innebär och minimera de kostnader som det stora mottagandet under de senaste åren kan medföra. Sverige har inte i tillräckligt hög utsträckning fått in utrikes födda och nyanlända på arbetsmarknaden. Att för många nyanlända saknar jobb och i stället blir beroende av bidrag är skadligt för varje enskild människa som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap. Med ett växande och utbrett utanförskap ökar också samhällets kostnader. Detta mönster måste brytas.
- Det främsta skälet för att se till att människor i utanförskap och bidragsberoende får ett arbete är att ge människor frihet över sitt eget liv. Men att fler nyanlända arbetar är också mycket viktigt för svensk ekonomi som helhet. Den ekonomiska politiken ska genom hög sysselsättning, långsiktigt hållbara finanser och stabila makroekonomiska förhållanden skapa välstånd för alla som bor i Sverige. Huruvida invandring som helhet bidrar positivt eller negativt till dessa mål är i hög grad avhängigt om de människor som kommer till Sverige skaffar arbete och kan försörja sig själva. Om tillräckligt många

arbetar skulle invandringen som innebär en föryngring av Sveriges befolkning, kunna bli en viktig del i att klara finansieringen och bemanningen av vård och omsorg för allt fler äldre. Om för få tar steget in på arbetsmarknaden blir utvecklingen den motsatta – då belastas den offentliga ekonomin av ökade  
5 bidragsutbetalningar. För den enskilde blir konsekvenserna ännu större, med risk för ett djupt utanförskap och grusade drömmar.

I fråga om migrationen måste det vara slut med de tvära politiska kasten. Den tillfälliga lagen bör, när den löper ut, ersättas av en ny permanent lag som har bred förankring. Till dess att en ny sådan lag finns på plats kommer en  
10 tillfällig lag att behöva gälla.

Vad gäller integrationen bör trösklarna in till arbetsmarknaden sänkas. Det måste bli enklare att lära sig jobbet på jobbet samtidigt som anställningskostnaderna för att anställa dem som står längst från arbetsmarknaden måste sänkas. Alliansen har därför föreslagit inträdesjobb,  
15 en ny anställningsform för unga under 23 år utan gymnasieexamen och nyanlända de fem första åren, som gör det väsentligt billigare för företag att anställa och enklare för enskilda att få sitt första jobb. Inträdesjobben innebär att en person kan anställas till 70 procent av rådande ingångslön i kollektivavtal under maximalt tre år, där anställningen övergår i en  
20 tillsvidareanställning efter två år. Lönenivån blir något lägre då 30 procent anses motsvara tid för att lära sig jobbet på jobbet. Därefter övergår anställningen i en anställning med 100 procent lön. Arbetsgivaravgifterna slopas för inträdesjobben, och de kan kombineras med nystartsjobb.

### *Prioriterade reformer*

#### 25 **Utöka taket och utvidga RUT**

RUT-avdraget har varit en viktig språngbräda in på den svenska arbetsmarknaden, inte minst för nyanlända kvinnor som annars är en grupp som har svårt att få ett första jobb. RUT-avdraget bör således utvecklas så att  
30 fler jobb med enklare kvalifikationer ska kunna växa fram i Sverige. För att ta tillvara sysselsättningspotentialen i RUT-sektorn bör det nuvarande taket höjas. Ett första steg tas genom att taket höjs till 50 000 kronor den 1 juli 2019. Regeringen bör återkomma med lagstiftning som möjliggör detta.

För att underlätta människors vardag och för att fler enkla jobb ska växa fram bör också RUT-avdraget utvidgas ytterligare genom att fler tjänster som  
35 t.ex. tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro, tvätt av kläder, flytt av bohag inom samma bostad, hämtning av trädgårdsavfall samt plantering av växter i trädgården omfattas. En utredning bör tillsättas för att bredda antalet RUT-tjänster. Äldre är bland de flitigaste användarna av RUT-avdraget, men många äldre får också hjälp av anhöriga med sysslor i hemmet. För att möta de äldres  
40 utökade behov av hjälp i hemmet bör även ett mer generöst RUT-avdrag för äldre utredas. I samband med att antalet tjänster som omfattas av RUT-avdraget utökas bör nästa steg tas för att höja taket till en nivå på 75 000 kronor per år och person.



### Språkförskola

- Förskolan har i dag ett uppdrag att stödja barn i deras språkutveckling, både på barnens modersmål och på svenska. Det finns dock forskning som tyder på att förskolor där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska inte lyckas med uppdraget. För de barn som aldrig eller mycket sällan möter svenska språket i hemmet behövs en särskild språkförskola för att de ska kunna svenska när de börjar skolan. Språkförskolan ska rymmas inom ordinarie förskoleverksamhet med särskild tid avsatt för svenskundervisning av nyanlända barn. Kommunerna ska ha möjligheter att själva välja exakt hur språkförskolan organiseras men det är viktigt att de nyanlända barnen möter svenskspråkiga barn i verksamheten. Språkförskolan innebär att barnen ska gå 15 timmar i veckan på förskolan och att särskild tid ska läggas på undervisning i svenska. Dessutom föreslår vi att svenska språkets roll stärks i läroplanen och i kompetensutvecklingen för förskollärare, men även fler utbildningsplatser. Regeringen bör initiera en utredning i syfte att införa obligatorisk språkförskola. Stimulansmedel för att möjliggöra utökad språkförskola avsätts från 2019.

### Fler förvarsplatser

- Att den som nekas uppehållstillstånd återvänder till sitt hemland är viktigt för att upprätthålla en reglerad invandring. Om man inte återvänder frivilligt, måste återvändandet ske genom myndigheternas försorg. Ett stort problem i dag är bristen på förvarsplatser. Denna brist försämrar förutsättningarna för ett väl fungerande återvändandearbete. Vi tillför 100 miljoner kronor till en ökning av antalet förvarsplatser.

### Miljö och klimat

- Klimatutmaningen är global. Det innebär att vi i Sverige måste möta den på både ett internationellt och ett nationellt plan. Efter fleråriga förhandlingar är det mycket glädjande att världens länder 2015 enades om ett klimatavtal i Paris. Genom avtalet har länderna förbundit sig att hålla den globala ökningen av medeltemperaturen väl under två grader och göra ansträngningar för att den inte ska överstiga en och en halv grad. Huruvida tvågradersmålet går att nå beror ytterst på den politiska viljan och förmågan till samarbete mellan världens länder samt mellan politik och näringsliv. Den breda uppslutningen bakom Parisavtalet signalerar att klimatutmaningen tas på allvar och att världens länder känner gemensamt ansvar för att hejda klimatförändringarna. Men det är nu det stora arbetet börjar: att göra det som krävs för att hejda klimatförändringarna – och det är bråttom. Ett gott internationellt samarbete är avgörande för att nå framsteg. De nationella åtaganden som kommunicerats är långt ifrån tillräckliga för att nå tvågraders-målet och än mindre målet på en och en halv grad.

Det kanske viktigaste verktyget för att minska utsläppen av växthusgaser inom EU är utsläppshandelssystemet (EU ETS). Systemet täcker c 45 procent

av EU:s utsläpp av växthusgaser. Inom systemet sätts ett utsläppstak, som minskas över tid. Men även om EU nådde netto noll utsläpp i morgon så skulle det inte räcka för att stoppa klimatförändringarna. EU står i dag för ca 9 procent av de globala utsläppen medan Sverige står för ca 1 promille av de globala utsläppen. Nyckeln till ett framgångsrikt klimatarbete ligger i att ställa sig frågan hur vi i Sverige och EU kan göra vårt, samtidigt som vi möjliggör för och driver på övriga världen att göra sitt. Det kanske viktigaste Sverige och EU kan bistå med i kampen mot klimatförändringarna är att visa att det går att sänka utsläppen samtidigt som man har en stark tillväxt.

Det är en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik kan växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

#### *Prioriterade reformer*

##### **Ökad miljöforskning och laddstolpar**

Vi tror på människans inneboende förmåga att hitta nya vägar för att lösa komplicerade problem. Då krävs forskning och kunskap som kan vägleda oss i arbetet för att hitta nya vägar att värna miljön och stoppa klimatförändringarna. Vi ökar därför anslaget till miljöforskning för att exempelvis stimulera forskning om biobränslen för flyget.

Medell tillförs även för att satsa på ett teknikneutralt stöd till infrastruktur för koldioxidfria transporter längs våra vägar. Det är av stor vikt att stödet inte begränsas till enbart batteridrivna fordon utan även exempelvis infrastruktur för bränslecellsdrivna fordon ska kunna få stöd. Därför måste stödet vara teknikneutralt såtillvida att det ska kunna stötta investeringar i infrastruktur för koldioxidfria transporter som inte kan använda sig av traditionell infrastruktur för bensin och diesel. Att det finns olika möjligheter att ladda elfordon är mycket viktigt för att skapa förtroende för elfordon och för att möjliggöra laddning när fordonet ska röra sig lite längre eller mellan olika platser. Då behövs det en infrastruktur av publik laddning för elfordon.

##### **Klimatbistånd och internationella klimatinvesteringar**

Ytterligare 1 miljard kronor ska hänföras till ökat klimatbistånd. Vi vill att biståndet ska få tydligare klimatfokus och föreslår bl.a. att det multilaterala biståndet med syfte att sänka utsläppen globalt bör fördubblas från dagens 1 miljard kronor till 2 miljarder kronor årligen. Ökningen ska genomföras genom en omfördelning av biståndsbudgeten, som fortsatt uppgår till 1 procent av BNI i enlighet med OECD-DAC:s kriterier. Det bilaterala klimatbiståndet bör också öka, och vi vill säkerställa att minst 10 procent av detta ska ha som huvudsyfte att minska växthusgasutsläppen senast 2022.

Medel tillförs utökade klimatinvesteringar utomlands. Klimatkrisen är akut, och vi måste snabbt sänka de globala klimatutsläppen. Flera rapporter pekar på att ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella klimatinvesteringar genom exempelvis Clean Development Mechanism (CDM). Dessa mekanismer har gett goda resultat på flera plan, såsom klimatpåverkan, luftkvalitet och hälsa samt tekniköverföring och teknikutveckling. CDM har varit knutet till Montrealprotokollet och kommer att ersättas av nya mekanismer knutna till Parisavtalet. När dessa finns på plats bör investeringarna övergå till dem.

10 **Åtgärder för havsmiljö**

Miljösituationen i våra hav är kritisk, och stora insatser krävs för att rädda de marina ekosystemen. Östersjön, ett av världens mest känsliga hav, utsätts i dag för stora miljöhot. Övergödning från näringsläckage och miljögifter rubbar havets ekosystem, med algblooming och mycket stora områden med döda havsbottnar som följd. Det krävs nu kraftfulla åtgärder för att gradvis kunna vända utvecklingen. Medel tillförs för åtgärder som renar våra hav, sjöar och vattendrag.

**Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik**

Sveriges utrikespolitik, säkerhetspolitik och försvarspolitik ska säkra vår frihet, vår demokrati och vår territoriella integritet. Politiken ska värna Sveriges intressen, bidra till respekt för den internationella rättsordningen, till europeisk sammanhållning och försvaret av demokratin och till regional säkerhet. Politiken bör också bidra till att främja och försvara universella värden såsom mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer för att stärka fred, frihet och utveckling, förståelse och försoning. Sverige ska också aktivt bekämpa fattigdom och förtryck. För att bidra till detta når Moderaternas och Kristdemokraternas förslag till biståndsram för 2019 målet om 1 procent av BNI enligt OECD-DAC:s regelverk. Biståndet ska vara effektivt i sina ambitioner att bekämpa fattigdom och främja demokrati och mänskliga rättigheter. En större del bör gå till att minska sådana klimateffekter som drabbar fattiga och utsatta.

Säkerhetssituationen i vårt närområde har försämrats under senare år. Ryssland bedriver såväl hybrid krigsföring som konventionell krigsföring gentemot länder i vår absoluta närhet. Kina har växande internationella säkerhetspolitiska och ekonomiska ambitioner som påverkar svenska och europeiska intressen och skapar potentiella konflikter. Samtidigt har USA:s intresse för att försvara den världsordning byggd på demokrati och frihet som man en gång var med och skapade minskat. I Mellanöstern visar instabilitet och inbördeskrig inga tecken på att avta, med stora konsekvenser för regionen men också för Europa. Klimatförändringar kan också innebära ett säkerhetshot. Det förändrade säkerhetsläget måste få konsekvenser för svensk försvars-, säkerhets-, utrikes- och handelspolitik. Säkerhet bygger vi

tillsammans med andra. Det sker inom EU, i allt högre utsträckning tillsammans med Nato och multilateralt inom FN, WTO och andra organisationer. Vi bygger också vår säkerhet bilateralt, där Sverige i dag har en rad viktiga bilaterala samarbetsavtal på plats och där samarbetet med  
5 Finland är det mest långtgående. Men det grundläggande ansvaret för vår säkerhet är vårt eget. Vår nationella självständighet vilar ytterst på vår förmåga att försvara oss. Nu måste svensk försvarskapacitet stärkas och våra militära förmågor rustas upp. Att ha god beredskap handlar också om förmåga att hantera civila kriser och naturkatastrofer. Att Sverige ska vara ett säkert land  
10 för företagande och handel, datalagring och innovation är likaså en del av vår nationella säkerhet. Det högteknologiska samhällets ökade digitalisering innebär en ökad sårbarhet, som medför att vi måste ta höjd för ökad förmåga att stå emot cyberangrepp, cyberstölder och påverkansoperationer. Om Sverige ska vara tryggt i den digitala eran måste cybersäkerhet och  
15 informationssäkerhet tas på största allvar.

### *Prioriterade reformer*

#### **Ökade försvarsanslag**

Det säkerhetspolitiska läget ökar kravet på att Sverige stärker sin krishanterings- och försvarsförmåga. Försvarsmakten behöver ökade  
20 ekonomiska resurser och långsiktiga planeringsförutsättningar för ett starkare försvar. Totalförsvaret behöver byggas upp, inklusive ett effektivt civilt försvar som säkerställer att Sverige fungerar även i händelse av kris och krig. Vår politik kommer att innebära ett historiskt trendbrott där Försvarsmaktens anslag som andel av BNP ökar kraftigt för första gången sedan 1960-talet.  
25 Våra förband ska vara fullt utrustade, bemannade, övade och användbara. Många hot är gränsöverskridande, och det finns mycket att vinna på mer samarbete med likasinnade. Sverige har steg för steg lämnat neutralitetspolitiken till förmån för dagens politik med ömsesidiga förpliktelser. Ett fullt medlemskap i Nato är det naturliga nästa steget i  
30 Sveriges valda säkerhetspolitiska linje.

För att ge Försvarsmakten långsiktiga planeringsförutsättningar och skapa hållbarhet i försvarspolitik vill vi att Sveriges försvarsanslag på sikt ska uppgå till 2 procent av BNP. Den kortsiktiga försvarspolitik och lappandet och lagandet måste ersättas av förutsägbarhet och stabilitet. Behoven är stora,  
35 och redan den 1 mars i år begärde Försvarsmakten mer resurser för att Sveriges försvarsförmåga inte ska sjunka. Om inte Försvarsmakten tillförs resurser varnar myndigheten för att utbildning och övningar kommer att behöva ställas in. Anskaffning av materiel kommer att senareläggas eller ambitionssänkas. Detsamma gäller även planerat underhåll av befintlig materiel. Försvaret är en  
40 av statens kärnuppgifter och måste prioriteras oavsett den politiska situationen. Därför föreslås att försvarsanslagen ökas.

**Tillväxt i hela landet**

- Sverige är ett glesbefolkat land med långa avstånd. Sverige är också ett land med stark urbanisering till stora och små städer. För att Sverige ska hålla ihop måste människor och företag ha möjligheter att växa och utvecklas, oavsett om de finns på landsbygden eller i storstäderna. En tredjedel av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Landsbygden är en enorm resurs som spelar en nyckelroll i samhällsbygget. Vi behöver se till att landsbygden har goda villkor för att kunna fortsätta bidra till en trygg livsmedelsförsörjning, stå för en hållbar utveckling och skapa nya jobb. I stället för straffskatter på avstånd behöver både landsbygd och städer pålitlig infrastruktur. Kommunikationerna ska fungera, vare sig man är beroende av bilen, arbetspendlar med tåg eller behöver flyga till en annan stad.

*Prioriterade reformer***Avskaffad flygskatt**

- Flyget binder ihop vårt avlånga land och är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft i ett internationellt sammanhang. Den förra regeringen införde i år en flygskatt som har visat sig ha negativa samhällsekonomiska effekter och mycket liten positiv inverkan på klimatet. I Nederländerna medförde skatten en direkt ekonomisk förlust på 13 miljarder kronor under det år den infördes samtidigt som effekterna på klimat och miljö enbart var marginella. Därför föreslås att flygskatten avskaffas från den 1 juli 2019. Globala utmaningar kräver globala lösningar och internationellt samarbete så att flyget bär sina miljökostnader.

**Indexering bensinskatter**

- Sverige är ett land med stora avstånd. Många av dem som bor på landsbygden saknar en fungerande kollektivtrafik. Dessa människor har påverkats i stor utsträckning av den rödgröna regeringens skattehöjningar på drivmedel och kommer att fortsätta drabbas av skattehöjningar också kommande år till följd av den överindexering som den förra regeringen införde. Detta motsätter vi oss. Alla de som är beroende av bilen för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att de bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Därför fryses den tidigare regeringens överindexering av drivmedelsskatter, och skatten på drivmedel ska 2019 i stället räknas upp i takt med andra prisökningar i samhället, dvs. konsumentprisindex (KPI), och inte med KPI plus 2 procentenheter. Ändringen ska ske från den 1 juli 2019.

**Goda villkor för Sveriges lantbruk**

- Sverige ligger på många sätt i framkant både inom jordbruk och skogsbruk och med rätt förutsättningar kan de gröna näringarna växa ännu mer. Vi behöver värna och stärka konkurrenskraften genom sänkta kostnader, minskat regelkrångel och färre särkrav. Vi vill därför t.ex. öka skattenedsättningen för lantbruksdiesel i syfte att minska skillnaden gentemot våra konkurrentländer.

Regeringen uppdras att återkomma med förslag om att befrielsen från koldioxidskatt för dieselbränsle i arbetsmaskiner i jordbruks-, skogsbruks-, och vattenbruksverksamheterna utökas från 143 öre per liter till 193 öre per liter från och med den 1 juli 2019, samt med ytterligare befrielse från koldioxid- och energiskatt med 50 öre från 193 öre till 243 öre på dieselbränsle som förbrukas under perioden den 1 juli 2019 till 31 december 2019.

Lantbruket drabbades mycket hårt av sommarens torka. Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår därför att medel tillförs för det planerade stödpaketet som presenterades av regeringen i slutet av sommaren och som riktas mot såväl lantbrukare som skogsbrukare.

### Det civila samhället

Samhällsnyttan av det civila samhällets verksamheter kan inte nog understrykas. Viktiga initiativ inom exempelvis flyktingmottagande, aktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta familjer och hjälp till hemlösa bärs av människors ideella engagemang och ekonomiska stöd till dessa organisationer. Moderaterna och Kristdemokraterna ser därför mycket allvarligt på att den förra regeringen tog bort möjligheten att göra skatteavdrag för den som skänker pengar till välgörande ändamål. Skatteavdraget visade god effekt, då givandet ökade till välgörande ändamål. Utformningen av ansökningsförfarandet säkerställde att organisationen och ändamålen för gåvorna levde upp till lagstiftningens krav. Däremot har flera hjälporganisationer vittnat om att ansökningsavgiften innebar en tröskel för de mindre ideella verksamheterna att ansöka om att bli godkända som gåvomottagare. Trots omfattande protester från hjälporganisationer valde regeringen att slopa avdragsmöjligheten från den 1 januari 2016. Moderaterna och Kristdemokraterna anser att gåvoskatteavdraget ska återinföras i enlighet med det förslag som presenterades i budgetpropositionen (prop. 2011/12:1). Utöver detta vill Moderaterna och Kristdemokraterna ta bort ansöknings- och årsavgiften för organisationer som ansöker om respektive godkänns som gåvomottagare för att stärka en livaktig ideell sektor. Regeringen ska skyndsamt återkomma med lagstiftning till riksdagen för att återinföra skattereduktionen för gåvor enligt utformningen i proposition 2011/12:1. Förslaget ska träda i kraft den 1 juli 2019.

### Finansiering av Moderaternas och Kristdemokraternas förslag

För att finansiera de reformer som presenteras i Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma förslag till budget genomförs framförallt ett antal utgiftsminskningar. Arbetsmarknadspolitiken effektiviseras genom exempelvis minskade myndighetsanslag, avskaffade utbildningskontrakt och att extratjänsterna reduceras. Byggsubventionerna avskaffas och miljö- och klimatpolitiken effektiviseras. Till följd av de principer som har gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 har ett flertal anslagsnivåer,

- trots tidigare aviserade minskningar prolongerats, vilket - med vissa undantag - justeras i det gemensamma förslaget till budget. Därmed skapas ytterligare utrymme för andra reformer. I den del där utgifter ändras som rör välfärdsområdena så omprioriteras dessa medel till att i första hand underlätta för andra reformer inom välfärden eller som förbättrar villkoren för Sveriges äldre.

Utöver utgiftsminskningarna föreslås vissa inkomstförstärkningar.

#### *Avskaffat växa-stöd för enskild firma*

- Den förra regeringen införde nedsatt arbetsgivaravgift för enskilda firmor och aktiebolag med en anställd. Moderaterna och Kristdemokraterna anser att den del av stödet som riktar sig till enskild firma är felriktat och riskerar att skapa problem för just dem man avser att hjälpa. Enskild firma är inte en lämplig företagsform för anställningar, då den innebär ett obegränsat ekonomiskt ansvar för alla företagets åtaganden. Med anställningsansvar ökar den ekonomiska risken när företaget ska ta ansvar för t.ex. arbetsledning, arbetsmiljö, sjuklön och löneadministration. Moderaterna och Kristdemokraterna anser därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att återkomma till riksdagen med nödvändig lagstiftning för att avskaffa den nedsatta arbetsgivaravgiften för den del av växastödet som avser enskild firma. Lagstiftningen ska gälla från den 1 juli 2019.

#### *Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgift*

- Moderaterna och Kristdemokraterna anser att lägre skatt på arbete generellt är att föredra framför en skattereduktion som baseras på medlemskap i en förening. Som en del i vår finansiering av bl.a. det förstärkta jobbskatteavdrag som vi föreslår anser Moderaterna och Kristdemokraterna därför att avdragsrätten för fackföreningsmedlemskap ska avskaffas. Avdragsrätten avskaffas fr.o.m. den 1 april 2019.

#### *Höjd moms för naturguider*

- Sverige tillämpar en normalskattesats om 25 procent och två reducerade skattesatser om 6 respektive 12 procent. Enligt EU-lagstiftning gällande mervärdesskatt får en reducerad skattesats tillämpas på tillträde till kulturella evenemang och anläggningar såsom t.ex. teatrar, museer och djurparker. Den förra regeringen gjorde bedömningen att förevisning av naturområden kan innefattas i denna kategori och sänkte därmed momssatsen för detta. Flera remissinstanser har dock ifrågasatt skattesänkningen och hävdade att den strider mot EU-rätten. Dessutom menade remissinstanserna att momssänkningen torde ha ytterst begränsade sysselsättningseffekter och att fler undantag i mervärdesskattesystemet inte är önskvärda. Moderaterna och Kristdemokraterna anser därför att mervärdesbeskattningen av förevisning av naturområden bör återställas till vad som gällde innan den förra regeringen sänkte momsen i budgetpropositionen för 2018. Riksdagen bör ge regeringen

tillkänna att återkomma till riksdagen med lagförslag för att höja mervärdesskatten på förevisning av naturområden utanför tätort samt av nationalparker, naturreservat, nationalstadsparker och Natura 2000-områden från 6 procent till 25 procent från den 1 juli 2019.

- 5 Vi tillstyrker sammanfattningsvis de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som vi redovisar i denna reservation. Därmed bifalls delvis motionerna 2018/19:2934 (M) och 2018/19:2991 (KD). Även motionerna 2018/19:2610 (C) och 2018/19:2988 (L) bifalls delvis. Övriga förslag liksom regeringens förslag till riktlinjer avstyrks.

10

## **2. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)**

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag/vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

- 15 Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Sverigedemokraterna föreslår i sin reservation.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1913 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår proposition 2018/19:1 finansplanen punkt 1 och motionerna

2018/19:2610 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 1,

- 20 2018/19:2934 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) yrkande 1,

2018/19:2988 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 och

2018/19:2991 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

- 25 Sverigedemokraterna anser att vård, sammanhållning, migration samt lag och rättsväsende är områden där det krävs skyndsamma reformer för att inte samhällskontraktet ska lösas upp. Att stärka den nationella identiteten och det svenska kulturarvets ställning är en förutsättning för att befrämja en positiv samhällsutveckling och nationell sammanhållning.

- 30 Sverigedemokraterna vill se kraftigt sänkt inkomstskatt för löntagare och pensionärer. Vi vill även avsätta medel för stärkt garantipension, utökat bostadstillägg och slopad särskild löneskatt för äldre. Vårt budgetalternativ har relativt sett störst positiva ekonomiska konsekvenser för individer med låg inkomst och för äldre och kvinnor.

- 35 På vårdområdet behövs mer resurser men också ökad effektivitet. För att säkerställa en jämlik, tillgänglig sjukvård av hög kvalitet bör staten ha ett tydligt ansvar för styrning och finansiering. Möjligheten att flytta huvudmannskapet från landstingen till staten bör utredas. Medel bör avsättas till LSS och lagstiftningen bör ses över så att de ursprungliga intentionerna